

УДК 796.6.7.8

Терьохіна О.Л.¹, Терьохін Є.Ю.²

¹ доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. Е-712 НУ «Запорізька політехніка»

РОЛЬ АНАЛІТИКИ У СУЧАСНОМУ БАСКЕТБОЛІ

У сучасному баскетболі, де результат часто вирішується ліченими секундами, важливу роль починає відігравати не лише фізична підготовка та технічна майстерність гравців, а й аналітичний підхід до гри. Спортивна аналітика трансформувала розуміння баскетболу, відкривши нові горизонти

для оцінки ефективності гравців, планування тренувального процесу та ухвалення стратегічних рішень під час матчів. Завдяки даним, які збираються з допомогою сучасних технологій, команди отримують змогу глибше аналізувати дії на майданчику, передбачати поведінку суперника та оптимізувати гру. Такий підхід усе активніше впроваджується не лише в НБА чи Євролізі, а й на рівні національних чемпіонатів і навіть молодіжних команд, що свідчить про його перспективність та значення у майбутньому розвитку спорту.

Аналітика в баскетболі охоплює широкий спектр напрямків – від індивідуальної статистики гравців до складних командних моделей, що аналізують ефективність тактик у реальному часі. Наприклад, традиційна статистика – очки, підбирання, передачі – більше не дає повної картини. Сучасні метрики, такі як Player Impact Estimate (PIE) або True Shooting Percentage (TS%), дозволяють оцінити вплив гравця на гру незалежно від позиції та тривалості його перебування на майданчику. Це особливо актуально в умовах гнучких ротацій, коли тренер має визначити, хто дійсно є корисним, а не просто активним.

Використання аналітики також сприяє вдосконаленню командної гри. Аналітичні платформи можуть аналізувати ефективність пік-н-ролів, ізоляцій, переходів з оборони в напад і навіть те, як зміна темпу впливає на результат. Завдяки цьому тренери можуть перебудовувати гру буквально на ходу, реагуючи не лише інтуїтивно, а й на основі об'єктивних даних. Наприклад, якщо команда суперника менш ефективна у захисті проти швидкого переходу, аналітика може підказати збільшити кількість швидких атак.

Однією з ключових переваг спортивної аналітики є можливість глибшого розуміння ефективності гравця через спеціальні метрики. Наприклад, Player Impact Estimate (PIE) – це показник, який відображає загальний вплив гравця на гру. Він враховує всі основні дії на майданчику: очки, підбирання, передачі, перехоплення, блок-шоти, втрати, фоли тощо. Умовно кажучи, якщо гравець має PIE на рівні 15%, це означає, що він вплинув на 15% усіх важливих подій, що сталися під час гри. Це дає змогу краще оцінити внесок навіть тоді, коли його не видно в основній статистиці.

Ще одна важлива метрика – True Shooting Percentage (TS%). Вона показує, наскільки ефективно гравець реалізовує свої кидки з урахуванням двоочкових, триочкових кидків та штрафних. Звичайна «відсоток влучань з гри» не враховує, що триочковий коштує більше, а штрафні виконуються в інших умовах. TS% дає більш об'єктивну оцінку: якщо у гравця високий TS%, значить він не просто кидає багато, а кидає ефективно. Це допомагає тренерам відрізнити гравців, які приносять очки з максимальною вигодою, від тих, хто просто «витрачає» атаки.

У професійному баскетболі підготовка до матчу починається задовго до свистка судді – з ретельного аналізу суперника. Аналітичні штаби збирають відеоматеріали останніх ігор, розбиваючи їх на епізоди: типи атак, захисні побудови, поведінку гравців у клатч-моментях (коли гра вирішується в останні хвилини), реакцію на пресинг та підбір після кидка. За допомогою статистики й відеоаналітики тренери та гравці вивчають, які комбінації найчастіше використовує суперник, хто з гравців схильний до втрат під тиском, хто погано захищається один в один або неправильно займає позицію при зміні. Особливу увагу приділяють лідерам команди-суперника: створюються детальні профілі їхніх звичок — з яких зон вони найчастіше атакують, як поводяться під час заслонів, як реагують на дабл-тім (подвійну опіку). Завдяки такому підходу команда може не просто виходити на гру — а виходити з чітким планом, знаючи, куди "тиснути", а де краще не ризикувати. Така детальна підготовка часто стає вирішальним чинником на професійному рівні.

Сьогодні баскетбол уже давно перестав бути просто грою п'ять на п'ять із м'ячем. Це швидше — шахи на швидкості 100 км/год. Кожен рух, кожен кидок, навіть те, як гравець ставить ногу під час заслону — усе може бути проаналізовано. Іноді здається, що тренери бачать гру не очима, а крізь матрицю цифр і схем. У роздягальні після першої половини гравці дивляться не тільки повтори, а й аналітичні графіки, які підказують: «ось тут суперник щоразу залишає відкритого шутера», або «тут наш центр не встигає на підстраховку». Це вже інший рівень спорту, де виграє не просто сильніший, а той, хто краще розуміє гру. І ця глибина робить баскетбол ще цікавішим — для гравців, тренерів і навіть глядачів, які хочуть побачити більше, ніж просто очки на табло.

Отже, сучасний баскетбол – це не лише сила, техніка й талант, а й глибокий аналіз, точні розрахунки та стратегія. Аналітика відкриває нові горизонти як для тренерів і гравців, так і для вболівальників, дозволяючи бачити гру під іншим кутом. Уміння працювати з цифрами й даними сьогодні так само важливе, як і вміння кидати м'яч у кільце. І саме ця синергія – інтуїції, досвіду та науки — формує нове обличчя баскетболу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кравчук І.М. Аналітика в сучасному баскетболі: цифри, що вирішують гру. Київ: Спортінформ, 2020. 198 с.
2. Сидоренко Л.В. Тактична підготовка професійних команд у баскетболі. Харків: Олімпія, 2018. 172 с.
3. Шевченко Т.О. Метрики ефективності в баскетболі: від TS% до PIE. Львів: Науковий світ, 2021. 144 с.
4. Гончар М.С. Застосування відеоаналізу в підготовці баскетбольних команд. Дніпро: Баскет-друк, 2019. 203 с.